

Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 4
Müşâreke Finansmanı

Standart Metni

1 Standartın Kapsamı

Bu Standart, sabit Müşâreke (kısa veya uzun vadeli) ya da azalan Müşâreke (sahipliğin taraflardan birine geçmesiyle sona eren) yoluyla, katılım bankası veya faizsiz finans kuruluşu¹ tarafından gerçekleştirilen Müşâreke finansmanı işlemlerine uygulanır. Bu Standart, katılım bankasının Müşâreke sermayesindeki payını; münhasıran kendi fonlarından, kendi fonları ile kısıtlanmamış yatırım hesaplarından oluşan birleştirilmiş fon havuzundan ya da kısıtlanmış yatırım hesaplarından finanse edilmiş olmasına bakılmaksızın uygulanır. Bu Standart, katılım bankasının Müşâreke kâr veya zararındaki payıyla ilgili işlemlere de uygulanır.

Bu Standartta yer alan hükümlerin katılım bankasının ana sözleşmesine ya da faaliyette bulunduğu ülkenin mevzuatına aykırı olması durumunda, söz konusu aykırılık açıklanır. (Paragraf 1)

Bu Standart aşağıdaki hususları kapsamaz:

- a) Mudârebe,
- b) Katılım,
- c) Müşâreke fonlarının Zekâtı ve
- d) Ortağın (müşterinin) defterleri ve Müşârekenin kayıtlarında Müşâreke işlemlerinin muhasebeleştirilmesi. (Paragraf 2)

2 Müşâreke Finansmanının Muhasebeleştirilmesi

2/1 Katılım bankasının Müşâreke sermayesindeki payının sözleşme tarihinde finansal tablolara alınması

Katılım bankasının Müşâreke sermayesindeki payı (nakdi veya ayni), ortağa ödendiğinde veya Müşâreke hesabında ortağın kullanımına hazır hâle getirildiğinde finansal tablolara alınır. Bu pay, katılım bankasının kayıtlarında (müşterinin adıyla birlikte) Müşâreke finansmanı hesabının altında sunulur ve finansal tablolarda “Müşâreke Finansmanı” başlığı altında gösterilir. (Paragraf 3)

¹ Bundan sonra katılım bankası veya katılım bankaları olarak ifade edilecektir.

- 2/2 Katılım bankasının Müşâreke sermayesindeki payının sözleşme tarihinde ölçümü
- 2/2/1 Katılım bankasının nakit olarak koyduğu Müşâreke sermayesindeki payı, ödenen tutar veya Müşâreke hesabında ortağın kullanımına hazır hâle getirilen tutar üzerinden ölçülür. (Paragraf 4)
- 2/2/2 Katılım bankasının ayni olarak koyduğu Müşâreke sermayesindeki payı (ticari amaçla kullanılacak varlıklar veya teşebbüste kullanılacak parasal olmayan varlıklar), varlıkların gerçeğe uygun değeri (ortaklar arasında mutabık kalınan değer) üzerinden ölçülür ve varlıkların değerlemesi sonucunda gerçeğe uygun değer ile defter değeri arasında fark ortaya çıkarsa bu fark, katılım bankasının kâr veya zararı olarak finansal tablolara alınır. (Paragraf 5)
- 2/2/3 Tarafların biri veya her ikisi tarafından katılan sözleşme giderleri (fizibilite çalışmalarına ilişkin giderler veya diğer benzeri giderler), her iki tarafça aksi kararlaştırılmadıkça, Müşâreke sermayesinin bir parçası olarak dikkate alınmaz. (Paragraf 6)
- 2/3 Katılım bankasının Müşâreke sermayesindeki payının sözleşme tarihinden sonra raporlama dönemi sonunda ölçümü
- 2/3/1 Katılım bankasının sabit Müşâreke sermayesindeki payı, raporlama dönemi sonunda tarihi maliyeti (ödenen tutar veya varlığın sözleşme tarihinde tespit edilen değeri) üzerinden ölçülür. (Paragraf 7)
- 2/3/2 Katılım bankasının azalan Müşâreke'deki payı, raporlama dönemi sonunda ortağa devredilen her tür payın (bu tür bir devir, gerçeğe uygun değer üzerinden yapılan satışla gerçekleşmektedir) tarihi maliyeti düşüldükten sonra kalan payın tarihi maliyeti üzerinden ölçülür. Tarihi maliyet ile gerçeğe uygun değer arasındaki fark, kâr veya zarar olarak katılım bankasının gelir tablosuna alınır. (Paragraf 8)
- 2/3/3 Tüm payların ortağa devri yapılmadan önce azalan Müşârekenin tasfiye edilmesi hâlinde, katılım bankasının payı dolayısıyla geri kazandığı tutar karşılığında katılım bankasının Müşâreke finansmanı hesabı alacaklandırılır ve varsa ortaya çıkan kâr veya zarar, diğer bir ifadeyle söz konusu payın defter değeri ile geri kazanılan tutar arasındaki fark, katılım bankasının gelir tablosuna alınır. (Paragraf 9)
- 2/3/4 Müşârekenin feshedilmesi veya tasfiye edilmesi ve katılım bankasının Müşâreke sermayesindeki muaccel hâle gelen payının (ortaya çıkan herhangi bir kâr veya zarar dikkate alınarak) hesap kapatıldığında ödenmemiş olması durumunda, katılım bankasının payı ortaktan alacak olarak finansal tablolara alınır. (Paragraf 10)
- 2/4 Katılım bankasının Müşâreke kâr veya zararındaki payının finansal tablolara alınması

- 2/4/1 Katılım bankasının bir raporlama dönemi içinde başlayıp sona eren Müşâreke finansmanı işlemlerindeki payıyla ilişkili kâr veya zarar, tasfiye anında katılım bankasının hesaplarında finansal tablolara alınır. (Paragraf 11)
- 2/4/2 Birden fazla raporlama döneminde devam eden sabit Müşâreke, katılım bankası ile ortak arasındaki hesabın kısmi ya da nihai olarak kapatılması sonucunda katılım bankasının herhangi bir dönemde kârdan alacağı pay yapılan kâr dağıtımı ölçüsünde, herhangi bir dönemdeki zararı ise bu zarar katılım bankasının Müşâreke sermayesindeki payından düşüldüğü ölçüde katılım bankasının o döneme ait hesaplarında finansal tablolara alınır. (Paragraf 12)
- 2/4/3 Madde 2/4/2, katılım bankasının Müşâreke sermayesindeki ve kâr veya zarardaki payında meydana gelen azalışlar dikkate alınarak, bir raporlama döneminden daha uzun süre devam eden azalan Müşârekeye de uygulanır. (Paragraf 13)
- 2/4/4 Madde 2/3/4'te belirtildiği üzere ortağın, tasfiye veya hesabın kapatılmasını takiben katılım bankasının kârdaki muaccel hâle gelen payını ödememesi durumunda, muaccel hâle gelen söz konusu pay ortakdan alacak olarak finansal tablolara alınır. (Paragraf 14)
- 2/4/5 Müşâreke ortağın kusur veya ihmalden dolayı zarara katlanması durumunda, katılım bankasının bu tür zarardaki payı ortak tarafından karşılanır. Bu zararlar ortakdan alacak olarak finansal tablolara alınır. (Paragraf 15)
- 2/4/6 Katılım bankasının Madde 2/3/4 ve 2/4/4'te belirtilen getirilerdeki ödenmemiş payı, Müşâreke alacakları hesabına kaydedilir. Bu alacakların tahsilinin şüpheli hâle gelmesi durumunda söz konusu alacaklar için karşılık ayrılır. (Paragraf 16)
- 2/5 Açıklama hükümleri
- 2/5/1 Katılım bankasının bir raporlama dönemi içinde Müşâreke finansmanı işlemlerindeki sermayesinde ortaya çıkan kayıplar için bir karşılık ayırması durumunda, söz konusu döneme ait finansal tablo dipnotlarında bu durum açıklanır. (Paragraf 17)
- 2/5/2 Faizsiz Finans Muhasebe Standardı 1: Katılım Bankaları ve Faizsiz Finans Kuruluşlarının Finansal Tablolarında Genel Sunum ve Açıklama'daki açıklama hükümleri dikkate alınır. (Paragraf 18)

3 Yürürlük Tarihi

Bu Standart, 1 Ocak 2020 veya sonrasında başlayan hesap dönemlerinde uygulanır. Erken uygulamaya izin verilmektedir. (Paragraf 19)

Ek (E)

Tanımlar

Müşâreke

Katılım bankası ile müşterileri arasında; yeni bir proje veya var olan bir projeyi paylaşmak için tarafların ortaklığın sermayesine eşit veya farklı oranlarda katkı yaptığı, ayrıca her bir tarafın sabit veya azalan şekilde sermaye sahibi olduğu ve kârın önceden anlaşılan şekilde paylaşıldığı bir ortaklık biçimidir. Bununla birlikte, zararlar ödenen sermaye ölçüsünde paylaşılır. Farklı şekilde bir uygulamaya izin verilmemektedir.

Sabit Müşâreke

Sözleşmede belirtilen dönem boyunca ortakların sermayedeki paylarının sabit kaldığı Müşâreke türüdür.

Azalan Müşâreke

Katılım bankasının Müşâreke'deki payını diğer bir ortağa aşamalı olarak aktarmayı kabul ettiği, bu nedenle katılım bankasının payının azaldığı ve diğer ortağın girişimin tek sahibi oluncaya kadar payının arttığı Müşâreke türüdür.

Katılım

Katılım bankasının, başka bir işletmenin sermayesindeki özkaynağını temsil eden paylara veya birimlere sahip olduğu Müşâreke türüdür.

Mudârebe

Bir tarafın sermaye, diğer tarafın emek koyduğu kâr ortaklığıdır. Fon sağlayıcı olan yatırım hesabı sahipleri ile Mudârib olan katılım bankası arasında gerçekleştirilebilir. Katılım bankası; iki taraf arasında anlaşılan şekilde kârın paylaşılması ve katılım bankasına ait kusur, ihmal ve sözleşmeye aykırı durumlar dışında zararın oluşması hâlinde bunun fon sağlayıcılar tarafından karşılanması çerçevesinde, yatırım hesabı sahiplerinin fonlarını kabul etme isteğini duyurur. Söz konusu durumlarda oluşan zararlar katılım bankası tarafından karşılanır. Mudârebe sözleşmesi; kendi adına veya yatırım hesabı sahipleri adına fon sağlayıcı olan katılım bankası ile işletme sahipleri veya çiftçiler, tacirler vb. içerecek şekilde diğer esnaflar arasında gerçekleştirilebilir. Mudârebe; spekülasyon olarak bilinen ve alım satım işlemlerinde yüksek risk unsurunu içeren işlemlerden farklıdır.